

وَلَيُونَ وَنَ قُلَارُئَا (اڊل لسومرو) موڪليندڙ: عبداللطيف انصاري سکر

س.ا.س ستي سکر ڊاٽ ڪام

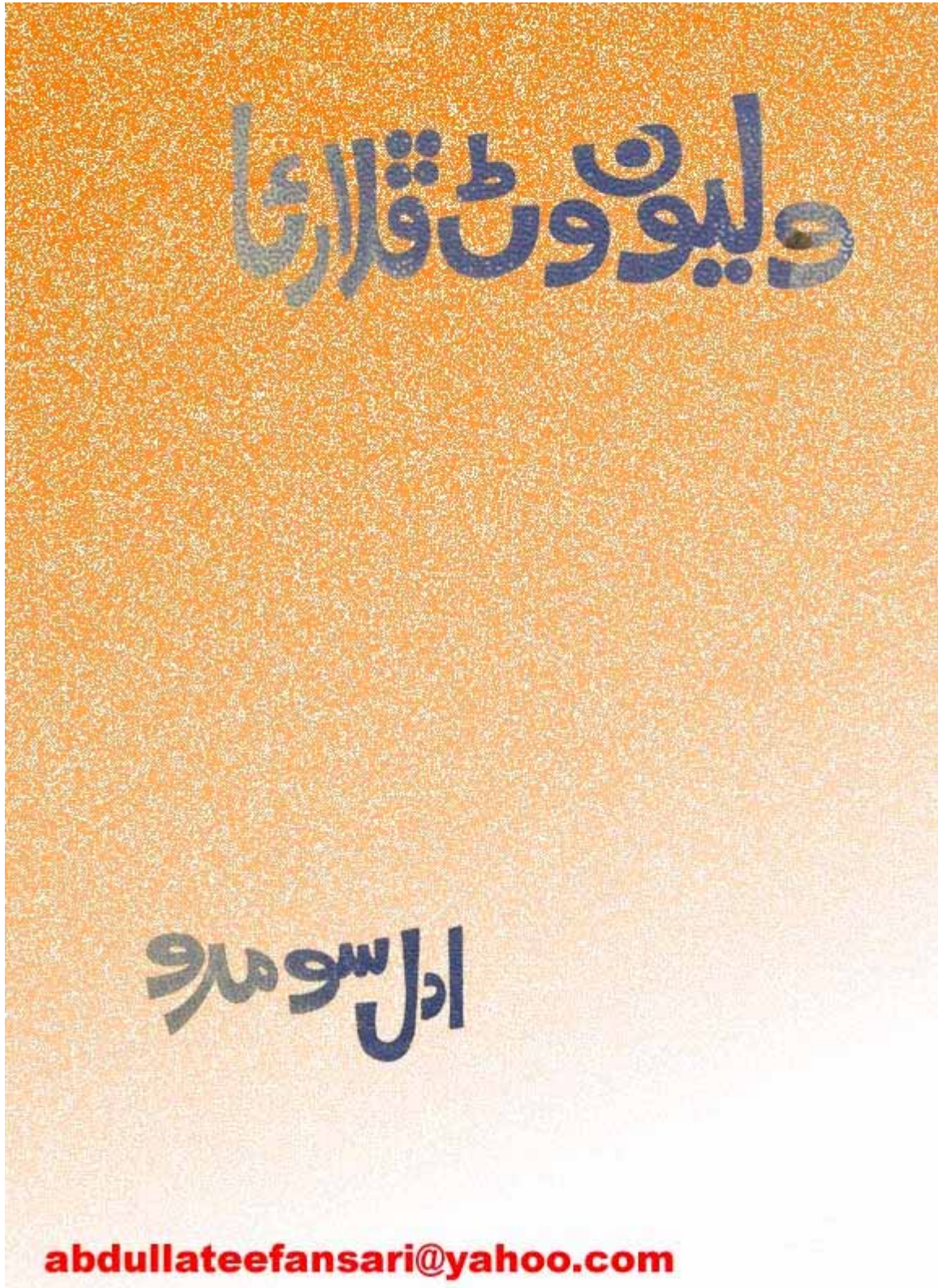
وَلَيُونَ وَنَ قُلَارُئَا

ڊجيٽل پبلشر

سنڌي ادبي سنگت شاخ ستي سکر

(ڊجيٽل ڪتاب) پبلشر

وَلِيُونَ وَنَ قُلَادُنَا (ادل سومرو) موکلینڈ: عبداللطیف انصاری سکر

E-MAIL: abdullateefansari@yahoo.com
[abdul.lateef ansari@hotmail.com](mailto:abdul.lateef_ansari@hotmail.com)

فہرست

* پھریون پنو (ٹائٹل)

* گذارش

* مہاڳ (جبران خلیل جبران)

* شاعري (متفرقات)

ادل بابت ادیبن جا رایا

* نصیر مرزا

* غلام محمد گرامی

* سلمیٰ صدیق قاضی

* آخري پنو

گذارش

محترم دوستو!

سنڌي ادبي سنگت شاخ سکر سٽيءَ جي سائيٽ تي اوهان دوستن جي لاءِ سنڌ جي نامور ادبي هستين جو ادب ڪاميابيءَ سان شايع ٿي رهيو آهي. اسان وٽ تمام گهڻيون اي - ميل آيون آهن جن ۾ اسان جي تمام ننڍي ڪوشش جون واڌايون ڏنل آهن. اوهان دوستن جا لک لائق.....

اسان اميد ٿا ڪريون ته اوهان ادل سومري جي هن ڪتاب کي به تمام گهڻو پسند ڪندؤ
اسان اها به اُميد ٿا ڪريون ته اوهان پنهنجي قيمتي مشورن سان اسان کي وقت به وقت نوازيندا رهندا ته جيئن اسين هن سائيٽ کي بهتر ڪان بهتر بڻائي سگهون.

سات سلامت

مهرباني

اوهان جي مشوري جو منتظر

عبداللطيف انصاري

شمس آباد سکر سنڌ

فون: 0333.7146119

اي ميل: abdullateefansari@yahoo.com

مهاڳ

مرڪ جو هڪڙو موتي گهرجي

شاعر هن لوڪ کي پرلوڪ سان ملائڻ واري هڪ ڪڙي آهي. هو مٺي پاڻيءَ جو اهو چشمو آهي، جنهن مان اُڃايل رُوح پنهنجي پياس پوري ڪن ٿا. هو سُندرتا جي درياھ ڪناري، تازن ميون سان ڀرپور وڻ آهي، جنهن مان بُڪايل دليون ديءَ ڪن ٿيون. هو شاعريءَ جي لامن تي اڏامندڙ بلبل آهي، جا مٺا مٺا گيت ڳائي دل جي خالي ڪُنڊن کي ميناڄ جي رُس سان ڀري ٿي. هو انهيءَ بادل سمان آهي، جو ڳاڙهي شفق جي ڪناري تان اُٿي، وڌندو اچي ٿو، ۽ پوءِ سڄي آڪاش ۾ ڦهلجي وڃي ٿو: وري برسات جي روپ ۾ وسي ٿو، ته زندگيءَ جي باغيچي کي گلزار ڪريو ڇڏي، ۽ هر هنڌ مُڪڙيون ٿڙيو پون. هو خدا جو موڪليل فرشتو آهي، جيڪو انسانن کي سندس پيغام پهچائي ٿو. هو ڌرتيءَ تي ڦهلجي ويندڙ سوجهرو آهي، جنهن تي ڪڏهن به اندڪار ڦهلجي نٿو سگهي. هو محڪم ارادي وارو آهي، جو پريم ۽ سنگيت جي ديويءَ کان پنهنجو پرڪاش حاصل ڪري ٿو.

هي اهو ئي شاعر آهي، جنهن کي زندگيءَ ۾ ڪير ڪونه سڃاڻي، پر هن دنيا کي ڇڏڻ بعد، جڏهن هو پنهنجي حقيقي ديس طرف هليو وڃي ٿو، تڏهن سندس پوڄا شروع ٿئي ٿي. ها، هي اهوئي شاعر آهي هو انسان کان، هڪ هلڪيءَ مُرڪ بنان پيءُ ڪنهن به شيءِ جي تمنا نٿو رکي.

اي شاعر...!

وَلَيُونَ وَنَّ قُلُوبُهُمْ (اڊل سومرو) موڪليندڙ: عبداللطيف انصاري سکر

آخر ڪيسيتائين تون انهن کي شان مان سان شاهي محل ٺهرائي ڏيندين،
جن ڌرتيءَ جي مٿاڇري کي خون جي چنڊن سان لال ڪري ڇڏيو آهي! آخر
ڪيسيتائين تون ظالمن، هٿيارن ۽ آزاد انسانن کي غلام بنائڻ وارن کي نظر
انداز ڪندو رهندين، ۽ ڪيسيتائين انهن ڪمزور ۽ مجبورن کي وساريندو
رهندين، جيڪي سدائين تنهنجي سوڀ لاءِ سڪندا رهن ٿا.

جبران خليل جبران

انسانن جو ابتدائي احتجاج

وحشتون آهن انديرا،
پيار آهي روشني
ٻارڙن جو وارڊ آءُ روشن مگر پوءِ به اُداس!
بسترن تي بي سَٿا، بيمار هيڊا ٻارڙا،
روشنيءَ جي ترورن تي نيٺ جن جا،
واءِ ۾ ڏيئڻ جيان ٿمڪن پيا.
مائرون ٻارن جون آهن بيقرار
ڏينهن ڏسڪن راتيون جاڳن،
ڪن اهوئي انتظار:
”ٻارڙن جا مُڪَ مرجهايل
گل تي ٿڙندا ڪڏهن؟“
سُونهن سان چاهت رکي ٿو هر ڪو من،
سُونهن آهي سوجهرو
وحشتون آهن انديرا -
اوچتو ڪنهن پل جڏهن،
واردن مان گم ٿي وڃي ٿي روشني،
بسترن تي بي سَٿا، بيمار هيڊا ٻارڙا
پاڻ ۾ ساري سمايل سگهه سان،
روئي ٿا ڪن ڏاڍو آواز -
ٻار جو اوندھ ۾ روئڻ،
انسان جو وحشت خلاف، ابتدائي احتجاج!

پينگهه تي او پوپري! تنهنجو لڏڻ،
ڪين ٿو وسري سگهي، تنهنجو ڪلڻ!

ڪنهن جهڙاليءَ شام جو توکي ڏٺم،
هر طرف هو سونهن جو سيلاب ڄڻ!

روز سڀن ۾ ڪچهريون ٿي ڪرين،
ساڀيا ۾ شال ٿئي تنهنجو ملڻ.

جنهن جي وارن ۾ سدائين رات آ،
سج کان وڌ آهي سو منهنجو سڄڻ.

نيڻ واٽن تي سدا ٻرندا رهيا،
پر نه ٿيو ڀلجي ڪڏهن تنهنجو اچڻ!

ڏات جي صحرا ۾ سندر سوچ جو،
بادلن جي پوئتان پياسو ڊڪڻ.

محبتن جون مشعلون جلنديون رهن،
نفرتن جو ٻاٽ ۾ آهي مرڻ.

اي پرين! تون سنڌ مان گذرين جڏهن،
ڪين ڀلجان پوءِ جي مٽي ڪڻڻ.

اعتراف

مون کان منهنجا شعرويا وسري،
جڏهن ڏٺو مون توکي -

۽ پوءِ سوچيم

پڪ ٿيم:

سڄي حياتي،

آءُ نه جوڙي سگهندس جاني!

تنهنجي چاهي جهڙو گيت.

ويچوڙو

پيارا!

تنهنجي ويڻ کانپوءِ،

منهنجو جيون،

ائين لڳي ٿو:

جڻ ڪنهن پڪل پوک ۾ ماڪڙ -

سُونهن سِيڪاريا سُرَ
ساز اڳيئي ساهه مڙ:

مُرڪ جو هڪڙو موتي گهرجي،
گهڻي ته ناهي گهرَ -
ساز اڳيئي ساهه مڙ:
سُونهن سِيڪاريا سُرَ

هٿ تريءَ تي مينديءَ جا گلَ
چينين جهڙي چُرَ -
ساز اڳيئي ساهه مڙ:
سُونهن سِيڪاريا سُرَ

اڪِ جڏهن جو اڪ سان اٽڪي،
ڪيڏي تي وئي ڦُرَ.
ساز اڳيئي ساهه مڙ:
سُونهن سِيڪاريا سُرَ

راڳيءَ جي نيئن مان لڙڪن جون قطرون،
ٿئي رات ويئون، تنبوري جون تارون.

جُڏائيءَ جا آهن وڏا گهاو گهرا،
پيتاريءَ تي تنها پڪيءَ جون پُڪارون.

هوائن ۾ زخمي ٿا پوپت اڏامن،
خزائن جي سنگهرن ۾ باندي بهارون.

سدا پاڻ سڻن ۾ سوڻون ٿا ماڻيون،
ملن ساپيا ۾ اسانڪي ٿيون هارون.

پرين سان ئي ٿيندا رهن ٿا رُساما،
پراون ڏي او يار! ڪهڙيون ميارون.

سانجهيءَ قليليءَ تي ميگهن ملهارون،
آيون تنهنجون سارون، ٿيو مَنُ قارون.

سج جو لڙڪ

مون کان پُڇ
چُپ رهي او سڄڻ!
ايدو نه لُڇ
ڪجهه ته ڪڇ!
ان کان اڳ جو تنهنجا جذبا
تنهنجي اندر منجهه سڙي،
باق جو روپ ڌاري
تنهنجي اکين جي ڪناري،
تي ٿڌا
تنهنجو ڳلن تان پَوَن ڳڙي -
مون کان پُڇ
ڪجهه ته ڪُڇ.
پر جيڪڏهن لڙڪن سان تنهنجي
دل وئي آهي لڳي،
تا پاڻ ئي تون لڙڪ ٿي پئ
سج جو لڙڪ -
ائين جي ٿي تڏو سگهين،
ته مون کان پُڇ
پڙڪ،
پنيٽ ٿي پڙڪ!
چوٽه جيڪو جيئو،
اُجهاميل آهي،
جڻ ته مئل آهي.

هل ته وساريون واسرا،
آهي گهٽ فليتن ۾!

هيڏي هل هسام ۾،
منجهيل سارا مامرا.
آهي گهٽ فليتن ۾!
هل ته وسايون واسرا -

ساريون* تتل روڊ تي،
کوھ چپر جا چانورا.
آهي گهٽ فليتن ۾!
هل ته وسايون واسرا -
دونهن نگر ۾ ڊوڙندي،
ساهه به ٿي ويا سانورا.
آهي گهٽ فليتن ۾!
هل ته وسايون واسرا -

*ساريون — ياد ڪيون

توڪي ڪيئن مان چنڊ چوان!
سائيءَ ورتل هيڊو هيٺو،
پوڙهو چنڊ
ٺوڙهو چنڊ -
تنهنجن ساهن ۾ سُرهاڻ
تنهنجي چاٽيءَ ۾ مهراڻ -
تنهنجا ڪارا وارائين چڻ،
مياڻيءَ پيلو -
تنهنجو مُرڪڻ،
پريات جو ڦٽڻ
ماڻيءَ ڏنڊ ۾
ڪنول جو ٽرڻ
تاري جو ٽٽڻ -
توڪي ڪيئن مان چنڊ چوان!
ڪوڙهه ورتل جهونو جهيٺو
بيمار چنڊ
لاچار چنڊ -

لائون لائون ڪجرا نيئ،
وائون وائون اوسيئڙو.

اونداهي ڳڙڪائي وئي،
هٿ - تريءَ تان هر ڏيئڙو.

بند سمورا در گهرن جا،
ڪوبه نه پائي ٿو ليئڙو.

ذهن سمورا ڪنڊر ڪنڊر
چارا چارا ڪوريئڙو.

سازن کان آواز رُسي ويا،
هر چپ تي آ منڏيئڙو.

گونگا گيت گهٽين ۾ ڀٽڪن،
پوڙو پوڙو هر جيئڙو.

پاڻ وڃايو پنهنجي مُرلي،
ڪوبه نه ايندو جوڳيئڙو.

هينئڙي هر ڪر آهي لڳل،
پرين رُنا جي پرچن شل!

سانول سان گڏ گهاريل سارا،
پوپت جهڙا پيارا پل.

سوچ نگر ۾ موٽي ايندا،
رمجهم رُت جا گيت رُتل.

خواب سمايل تنهنجا نيٺ،
جوڙيا چڻ تنوير غزل.

ڦلواڙيءَ ۾ ڦڳڻ وريو،
اڃا به آهي ڊيل ڊنل.

دل وارن جا وستين ۾،
هُجن سدائين ميڙ متل.

نيٺ ته چهرا پهڪي پوندا،
ڪيسين رهندا نيٺ پنل!

تيز هوا ۽ آڪيرو

ڪيڏو مون سمجهايو توکي،
منهنجا منجهيل موڳا من!
”تيز هوا ۽ طوفانن سان،
ڪڪن پنن جي آڪيري جي،
آخر ڪهڙي حجت هلندي؟“
ششي - گهر جي دروازي تي،
تنهنجو آڌر پاءُ نه ٿيو،
تنهن پل تن جي سامهون توکي،
پيارا ڪو پڇتاءُ نه ٿيو -
هاڻي ويٺو مينهن وسائين،
ورور مونکي پيو ٻڌائين:
”وشال گهر ۾ رهندڙ ماڻهو
دل جا ڪيڏا سوڙها آهن“
۽ مان تنهنجا لڙڪ ڏسي
اُپ ڏي ڪٿي نهاريان ٿو.
رات جا سارا تارا زخمي،
چنڊ اُداس ۽ اڻپورو،
جڻ تنهنجو چهرو -
ڪيڏو مون سمجهايو توکي،
منهنجا منجهيل موڳا من!
جي تون منهنجي ڳالهه مڃين ها،
بادل بڻجي ڪين وسين ها!

تنهنجي دَر تي ديرا آهن
پوءِ به غمن جا گهيرا آهن.

توکان ڏور وڃڻ ٿو چاهيان،
واٽن منجهه انديرا آهن.

چهن جي چاندوڪين پويان،
اوندهم جا آڪيرا آهن.

ڪهڙيون ميارون توتي مٽڙا!
وقت وقت جا ڦيرا آهن.

هاريءَ جهڙو پيار آ منهنجو
تنهنجا ناز وڏيرا آهن.

گل ڪوماڻو تڏهن به اُن تي،
پوري پونر جا پيرا آهن.

وَلَيُونَ وَنَّ قُلَادُنَّا (اڊل سومرو) موڪليندڙ: عبداللطيف انصاري مڪر

جندڙيءَ ول نه آ وڻي
اوري آ من پانوڻي!
چاجو آهي چانگرو -

اڪين مٿان پنيا پرون
سندوءَ جي چڻ سانوڻي!
چا جو آهي چانگرو
اوري آ من پانوڻي!

ڪاڪل ڪارا ڪنديءَ تي
جن م سونهين ڏاوڻي!
چا جو آهي چانگرو
اوري آ من پانوڻي!

مُشڪ ڪٽوري واسيل وستي
سُونهن وارن جي چاوڻي!
چا جو آهي چانگرو
اوري آ من پانوڻي!
جندڙيءَ ول نه آوڻي -

جيون توڙي درد هزار
پوءِ به نه مڃي مٿا هزار

مُرڪ مھانگي ملندي جي
ته به نه ٿيندي لڙڪن لارا

واندو ويهي واٽ نه ڏس
ڪوبه نه لهند سڪي سارا

گرڻو پوندو پنهنجي پل تي
مرئي گذارو منهنجا يارا

ساهُ کڻي ڪيڏو پي سوگهو
دل کان ڌرتي ناهي ڌار

سوچ - پڪيءَ کي گهاءَ لڳل
پيڙائن جا ميڙ متل.

دل - دنبورو ماڻ ۾ سائين!
تن جي هر ڪا تندُ ٿيل.

ڊگها پاڇا بندرا ماڻهو
اوجھڙ رستا مُنهن ڊنل.

گھمندڙ ڦرندڙ جيئرا لاشا
جسم جسم کان رُوح رُتل.

ڪنهن جي دل تي ڪارنهن ٿڪو
ڪنهن جي اک ۾ آهي ڪجل.

ڪاريون راتيون سُندر سڀنا
ڦاٿل رلهي ڪٽ چڱل.

اُپ ۾ تارا مُرڪن مُرڪن
اک جا تارا روز پنل.

وَلَيُونَ وَنَّ قُلَادُنَّا (ادل سومرو) موکلیندڙ: عبداللطيف انصاري مکر

سُڌڪا سُر سنگيت سڀيئي
راڳي روئي ساز سُتل.

سادا سُودا گيت غزل
لڪندو رهندو روز ادل.

خوشبوءِ جا پوپت

عڪس ظاهر سُونهن جا ڪيڏا رنگين،
جن کي پسندي ٿو لڳي علم حسين.
جن جي تهڪن مان ٽين پيدا،
خوشبوءِ جا پوپت -
جن جي گلڙن کي ڏسي،
ٿئي گلڙن جو گمان -
جن جي چڙن مان سدائين،
پيار جون ٻوليون ٻرن.
جن جي نيٺن ۾ نهاري
روح ۾ پيدا ٿئي ٿي تازگي -
هائِ پوءِ به من ٿي جا،
جڻ ته ڪا اوندھ جي ڪاڻ!
ڪين پسجي جن ۾ تو،
پيار جو ڪو ترورو -
سارڙ نفرت جي چمڙن
جا آهن جڻ آستان -!

ڪجين ۾ ويا هن رسي يار ڏوڪا
وري پور جاڳي پيا هن پروڪا.

رُسامي جون راتيون ۽ سانوڻ جا جهوٽا
ايامن جا ميلا لڳن ٿا ڪلهوڪا.

آءُ هر وڻ جي پڻ تي پرين تنهنجو نالو
هوائون به تنهنجا ڏين روز هوڪا.

ڪڪرن جي رت تي هلي آءُ پيارا!
اها ڳالهه هڪڙي اسانجي مڃو ڪا.

ڪوئي ڪين آيو مُسافر اوڀرو
سڄي رات گهر جا گليل ها جهروڪا.

لهرن ۾ لوڙهي ڪري ويا ڪنارا
آهن ساڻ سارا اڏارا اڇوڪا.

ڏيئا پائن ليئا،

اڪ، اوندهه ۾ اٽڪائي،
لاٽ نه وسڻي آهي!

وات پئي، طوفان ويا،

ڪڪ پن کي ڳڙڪائي
لاٽ نه وسڻي آهي!

ڪاري رات جي ڪاڻي،

چيرين کي چمڪائي
لاٽ نه وسڻي آهي!

مايوسين جي ويرائين ۾

روح نه ڪو ڀٽڪائي
لاٽ نه وسڻي آهي!

ڏيئا پائن ليئا،

اڪ، اوندهه ۾ اٽڪائي!

ناتا ڪچا ڏاڳا

اڇڪلھ جا ڪي ناتا آھن،
ناتا ناھن پاڇا آھن!

جيڏي مايا تيڏي ڇايا،
سڪڻي پالھي پريت جا ناتا،
جنھن سان جيڏا ويڃھا ٿيندا،
تنھن سان تيڏا ويڇا ٿيندا.

مونڪي ڪھڙي سڏ ته سائين!
پريت جا پاڇا چرڪي پوندا،
تنھنجا خيال ڪٿوريءَ جھڙا
مايا - مڙھ تان ترڪي پوندا.

ڪنڊن کي پوکڻ کان اڳ ۾،
جيڪر تون ڪُجھ سوچين،
لوپ - لھر ۾ لُڙھڻ کان اڳ ۾،
ذهن ضمير کي نوچين ها!

اڇڪلھ جا ڪي ناتا آھن،
ڄڻ ڪي ڪچا ڏاڳا آھن.

هُوءَ جا جرڪي وڃُ،
ڪُنبي ويئون ڪڪريون!

مايوسيءَ جي مينهن ۾،
پاڻوءَ ائين نه پيڇُ!
ڪُنبي ويئون ڪڪريون!
هُوءَ جا جرڪي وڃُ.

جي تون اوندھ جھوپڙي،
پارج تنهن ۾ سڄُ.
ڪُنبي ويئون ڪڪريون!
هُوءَ جا جرڪي وڃُ.

سچائيءَ جي ساٿ کان،
چرڪي مُور نه چڄُ!
ڪُنبي ويئون ڪڪريون!
هُوءَ جا جرڪي وڃُ.

ڪاڳر تي تقديرون آهن،
طاقت تي تدبيرون آهن.

هرڪو گيت بغاوت آ ڄڻ،
سوچن تي شمشيرون آهن.

پيار سچي جي پيڙهه مٿارن،
نفرت جون تعميرون آهن.

گوليءَ جي ٻوليءَ ۾ لکيل،
خوابن جون تعبيرون آهن.

منهنجا نظم غزل ۽ وايون،
چاهت جون تصويرون آهن.

طبقاتي پيار جي پڄاڻي

ڪنهن پل پلجي او سائنڻ!
جي مان توکي ياد پوان،
منهنجا ويڻ وساري ڇڏجان!

هي ڪا ڳالهه پُراڻي ناهي،
ڪوڙي ڪا آکاڻي ناهي،
ڪنهن جي لاءِ سمجهاڻي ناهي،
وڏ - گهراڻن راجن ۾،
جذبن جي اهميت ئي چاهي...!
آءٌ ميان ٿو او سائنڻ!
سڀ شڪستون منهنجون آهن،
سوڀ اوهان جي در جي پانهي
منهنجي هر هڪ فوتوءَ کي ٿون،
تيلي ڏيئي ساڙي ڇڏجان!
منهنجا سڪڻا خط سڀئي،
چيهون چيهون ڦاڙي ڇڏجان -
منهنجا ويڻ وساري ڇڏجان،
جي مان توکي ياد پوان،
ڪنهن پل پلجي او سائنڻ!

ڪنول قطارون، من - ڪينجهر،
نيئُ نهارون، چر ئي چر.

بُرا ته ايڏا ڪين هئاسين،
بند سين جا چو ٿيا ڌڙ؟

مايا - لهر ۾ لڙهي ويا،
قرب ڪنديءَ جا ڪانا سَر.

ڪي ته گلن سان گهارين گهڙيون،
ڪن جو جيون سُجا بَر.

هر ڪنهن آڏو مُرڪان آءُ،
منهنجي اکين ۾ روڪيل جَر.

پوندي نيٺ نُتي
ڏوري ڏاج پهاج جي -

تنهنجي گل تي ماڪ ڦڙا
جُنُ ڪا باڪ ڦُتي.
ڏوري ڏاج پهاج جي -
پوندي نيٺ نُتي -

سرتين سَوَ سينگار ڪيا
تنهنجي سيند بُتي.
ڏوري ڏاج پهاج جي -
پوندي نيٺ نُتي -

ڪُنُ تون اڳرا پيرڙا
ويندو پنڌُ ڪتي.
ڏوري ڏاج پهاج جي -
پوندي نيٺ نُتي -

هر ڪنهن کي هت آهن دوست
ڪي ٿا ڪنهن کي چاهن دوست

ماڻهو پهرين گڏجائيءَ ۾
نوان نوان ٿا ٺاهن دوست

جو مون جوڙيو پيار جو جُهوڀو
تنهن کي ويٺا ڊاهن دوست

ڪيڏا درد ڏين ٿا دل کي
ڪوٽه ٻڌائي چاهن دوست؟

هي جي مون سان ٽهڪ ڏين ٿا
اهي سمورا ٺاهن دوست

ڪي ڪي ناو پُراڻيءَ تي پئ
قرب ڪنديءَ ڏي ڪاهن دوست

پريت جي ريت نپائڻ وارا
اپ تان تارا لاهن دوست.

بُڪايل ڪي بُوءِ
روٽيءَ سنڌي رُوح ۾!

سو ڇا ماڻهو، جو رهي،
پنهنجيءَ روءِ سُوءِ،
روٽيءَ سنڌي رُوح ۾!
بُڪايل ڪي بُوءِ..

ويئي بگهڙن بَڪُ ٿي
ريدارن جي جُوءِ
روٽيءَ سنڌي رُوح ۾!
بُڪايل ڪي بُوءِ..

ڪرا وسندا خوش ٿي،
کوٽا ٿيندا ڪُوءِ،
روٽيءَ سنڌي رُوح ۾!
بُڪايل ڪي بُوءِ..

ويهين صديءَ جي دانشور جو ڪمرو

ايش ٿري جي وات ۾
سگريتن جا مُئل اڌڙ.
ڪاغذن جي بستري تي
پين گهري نند ۾ سُتل
سوچ ڪوريٽري جي چار ۾
ڪمزور مڪ جيان ڦاٿل.
ڌات ۾ پگل ڪرسيءَ تي
ڌڻي پئي کونگهرا.
اڏوهيءَ ورتل الماريءَ ۾
ڪتابن جو ڪُنجهڻ
دڙ لڳل ميري پُراڻي بلب
هيڊي روشنيءَ جون
پئي ڪيون ڪمري ۾ اُتيون.
مايوسين جي ڏائين
ڌني پئي در تي صدا....

سُڻا وسري ويندا آهن
وسري ياد نه ايندا آهن

مُورڪ ماڻهو مستانن ڪي،
نينهن جي نجهري نيندا آهن

دردن وارا سُڪ سڌائين
وندي ورهائي ڏيندا آهن

سرُسُ جنين سان سِڪَ هوندا آ
تن سان ويڇا ٿيندا آهن

چيلائن جيان سُهڻا ماڻهو
ڏٺي پيار ڏنگيندا آهن

هُپڪارن جو هنڌ
پيار جتي ٿو پوکجي.

پيرڻ جنهن جي ٻانهن ۾
ساهن منجهه سڳند
پيار جتي ٿو پوکجي.

پير گلابي پنڪڙيون،
پهڻن مٿان پنڊ
پيار جتي ٿو پوکجي.

آڏو سچيءَ سُونهن جي
سڀ نوايون ڪند
پيار جتي ٿو پوکجي،
هُپڪارن جو هنڌ.

زندگي ڏاڍي ڪڙي
زهر چڻ هر ڪا گهڙي

وله م پئجي رهيا
ٻارڙا سارا رڙي

نينگري در تان بکي
تو تونگر ڇو ٿڙي؟

مُفلسيءَ جي موت تي
ڪين آيو ڪو لڙي

بُڪ جو دوزخ ٿتو
سرڳ ويو سارو سڙي.

ڪارن ڪڪرن جي ڏوليءَ ۾

آد جڳاد کان،

تنهنجو رُوح،

منهنجو رُوح،

پيئي پيار جي پنڇي ها —

ڪارن ڪڪرن جي ڏوليءَ ۾،

پيئي اڃا اجرا،

پيار پڪيٽڙا،

ڇهنب سان ڇهنب ملائي،

ڳائيندا ها،

پيار جو گيت،

عبادت جو گيت.

اُوندھ ٻندوڪار!
ڪيڏو ڪرڳل ڪُرم ۾!

ڪرھا ڪُل ئي ڪاڻ ۾
اڏي ٿي اونار.
ڪيڏو ڪرڳل ڪُرم ۾!

اولھ اُمن ڪينڪي
آڳ سڄو اوڀار.
ڪيڏو ڪرڳل ڪُرم ۾!

پڇري منجھ پڪيڙي
اڏامن اونار.
ڪيڏو ڪرڳل ڪُرم ۾!
اُندھ ٻندوڪار!

هڪڙي پل جو ميلو آهي
هرڪو هت اڪيلو آهي

چولين جي چڙواڳيءَ سامهون
منهنجو جهور بتيلو آهي

پيار کان وڌ ڪا پوڄا ناهين،
هر پل پيار جو ويلو آهي

مرڪ جا موتي ويٺو وندي،
ماڻهو ڪو اربيلو آهي

سيڪنهن کي تو پنهنجو سمجهي
يارو! ادل گهيلو آهي

اُچ روئڻ تي دل ٿي چاهي،
ڪو ته روئڻ جي رمز ٻڌائي.

لڙڪ سُڪي ويا آهن شايد،
ڪڪريون موٽيون مينهن وسائي.

پيارُ به ٿيندو آ طبقاتي،
ڪير ته ساڻين کي سمجھائي.

غربت جهڙو گھاءُ نه ڪوئي،
پيت تو پڇري ۾ ڦاسائي.

تُهنجي اکين مان ڪرندڙ موتي،
منهنجي جوت ويا جرڪائي.

وريو وچوڙي واءُ
جهوني بڙ جي لام ڪري پئي

ڪارو ويس آڪاس ڪيو
سج گهٽايو تاءُ
جهوني بڙ جي لام ڪري پئي

پڪڙا ۽ پنهور* رُنا
گيت گيت ۾ گهاءُ
جهوني بڙ جي لام ڪري پئي

لهري ڪري وئي ڪپرتي
موتين جو ڦهلاءُ
جهوني بڙ جي لام ڪري پئي
وريو وچوڙي واءُ...

برڪ عوامي شاعر عبدالڪريم گدائيءَ جي وفات تي لکيل

*گدائي صاحب جي مجموعي جو نالو.

تاريخن جي روشن رڳ

مايا ڄار!

تنهنجا خيال اجايا آهن

تنهنجي مايا انڌي آهي،

اوندھ جي رهواسي آهي،

سُونهن سُنڊرتا ڪين پسي ٿي

دنيا جا سڀ ٽول ٽڪاڻا،

محبوبن جا مڪر ماڻا،

مايا آچي ماڻ سڀوئي،

پيار جو اڳهڙ نه آهي ڪوئي

دل جا جذبا دل جون ڳالهيون،

آهن هر شيءِ کان نراليون -

پيار - پڪيئڙو ڪومل اوڃل

مايا - مُڪ آ ڪوڙھ ۾ ورتل

سند ۾ ”مارئي“ روم ۾ ”نيرا“

شرم حيا جو شان رکيو جن،

ناڻي عيوض نينهن نه وڪيو جن -

مارئيءَ مارو ڪين وساريا،

هنجون هاري لوهه پگهاريا.

نيرا پاڻ کي گهوگهو ڏيئي*،

پريت جي ريت نياڻي ويئي

مارئي وڇڙي ناهين وڳ کان،

نيرا ڪانه مئي آ جڳ مان،

تاريخن جي روشن رڳ مان،

بڪندو رهندو نانءُ انهن جو،

پرَم تي رهندي چانءُ انهن جي

* خوبصورت نيرا، جنهن روم جي شهنشاهه نيرون جي هوس جو
شڪار بڻجڻ بجاءِ پنهنجن ڊگهن وارن سان پاڻ کي گهوگهو
ڏيئي پنهنجو انت آندو.

اُجڙيل بستي ڏونهن جا ديرا

گولين گونجون، بَمَ - تماڪا،
لوڻيا! تنهنجي لاءِ تماشا.

لالَ لهوءَ ۾ لويل ناري،
هءِ اُجهائي ڪنهن جي آشا!

اُجڙيل بستي ڏونهن جا ديرا،
چڙيل چٽيل، ننگا لاشا.

هر هنڌ نفرت ناچ نچي ٿي،
ڪوبه نه ڄاڻي پيار جي پاشا!

بيروت ۾ انساني ڪوس جي پسمنظر ۾ لکيل

آءُ آهيان چمر
چانو توتي ڪندس.

منهنجي جذبن ۾ آ
سڪ تنهنجي سڄڻ
چانو توتي ڪندس.

تنهنجي پوڄا سندن
زندگيءَ جو ثمر
چانو توتي ڪندس.

منهنجي سوچن تي پونءِ!
تنهنجو آهي اثر.
چانو توتي ڪندس.

آهي شاعر جي دل،
محبتن جو شهر.
چانو توتي ڪندس.

جوب ڌرتيءَ سان ٿيو
عشق آهي امر.
چانو توتي ڪندس.
آءُ آهيان چمر.

اڃان اهو انڌيرو آهي
اُٿ اُٿ! وقت اوڀرو آهي.

حويليءَ جي شاهي دَر وَتِ،
کُتو چورَ جو ڀيرو آهي.

مُرڪ - مشعل سان ٻهڪيو اُڄ،
دردمندن جو ديرو آهي.

تاندن جهڙا لفظ ڪڍي ٿي
ڇپ ٻه چُن ڪا چيرو آهي.

سُونهن جي خاطر توکي مون کي،
سوريءَ ڀرڻو ڀيرو آهي.

رات راڻيءَ جي ڪاريءَ کُڪ مان،
ڦٽڻو نيٺ سوڀرو آهي.

ڪاغذي قُربُ

ڪيڏو دوکو آهن دوست!
ڪاغذ تي هي قُرب جون لکيل
ڪوڙيون سچيون سڪيون سَتون،
جڏهن جڏهن به،
توسان منهنجو ميل ٿئي ٿو،
ائين لڳي ٿو،
منهنجي مَنَ جي ڀرپٽ تي،
ڪوئي ڪوسو واءُ لڳي ٿو -
پاڻ ٻنهي مان هڪڙو آخر،
اڳ ۾ مرنڊو.
جيڪو اسان مان جيئرو رهندو،
سو، هي ڪوڙيون سچيون سَتون
ڏيڻ سڄي کي ڏيکاري،
پنهنجيءَ سڪئيءَ سنگت جون،
قربت جون ۽ چاهت جون،
ماڻهن وچ ۾ هامون هڻندو،
مضمونن ۾ لفظ هي لکندو:
”مرڻ واري جي مونسان ڏاڍي سِڪَ هئي
جسم اسانجا ڌار هئا پر
دل اسان جي هڪ هئي.“

وَلَيُونَ وَنَّ قُلَادُنَّا (اڊل سومرو) موڪليندڙ: عبداللطيف انصاري مڪر

آيا آهن اوڏ
ڪٿل ڪٿي ڪٿڙا.

وارن وڏا وانهڙو
ڪندن ڪارا ڪوڏ
ڪٿل ڪٿي ڪٿڙا
آيا آهن اوڏ.

پنيرڪي جون پٽن تان
لهندڙ لادن لوڏ
ڪٿل ڪٿي ڪٿڙا
آيا آهن اوڏ.

ماڪيءَ ميٺ منجهن آ
هنئيءَ نه اٿن هوڏ
ڪٿل ڪٿي ڪٿڙا
آيا آهن اوڏ.

سڏ آهي اڃان

چڏ ته مونکي وڃان
سڏ آهي اڃان

رُج توڙي هُجي
اڃ توڙي هُجي
آءُ ويندس اتي
سُونهن آهي جتي

سُونهن وسڪار آ
سُونهن هُپڪار آ
ڏينهن پل پيو ٽپي
سُونهن وڻڪار آ.
سُونهن سانوڻ مثل
ڪين پر جي ٿي دل.
سُونهن سڏڙا ڪري
پوءِ به ڪنهن جي سَري!
ڪو نه آهي اتي
ڪيئن آخر مڃان.
سڏ آهي اڃان
سڏ آهي اڃان.

سڀئي ڪوهه ڪارا اکين جا سُڪايل
اسين سانگ آهيون اُڃايل اُڃايل.

زبانن مان الفاظ هڻي ٿا نڪرن
اڃان رنگ چهرن جا آهن اُڏاميل.

اسانڪي زماني جي پرواهه ناهي
چاهي جي الزام آهن لڳايل.

وڌي آءُ ساڻي هي واٽون مٽي تون
پلي نانگ ڪارا جي آهن وڇايل.

ادل آءُ ته ٻاريون نئين سر هلي
جيڪي دڀ آهن صدين کان اُجهاميل.

پَلُ — امرت ڌارا

مل پلي تون هڪڙو پُلُ
جيون سارو آهي ڪَسارو
جنهن پل توسان ميل ٿيو
سو پُلُ پيارا امرت - ڌارا
جيڪي تنهنجي گس ۾ آهي
سو آ منهنجو اوسيئڙو.
جيڪو تنهنجي وس ۾ ناهي
سو آ تنهنجو روز ملڻ.
جنهن پل توسان نيڻ ملن ٿا
سو پُلُ سالن جيڏو سڻو
جنهن پل وچڙڻ چڻ لڳي ٿو،
وري نه ملبو صدين تائين.

گهر گهر آهي گهٽ
ونگ پيا چئ واءِ تي.

اسروند اڪڙين ۾ آهن
آشائون اڻڪٽ
ونگ پيا چئ واءِ تي.

ڪئي خزان جي ڦورن آهي
ڦلواڙيءَ ۾ لٽ.
ونگ پيا چئ واءِ تي.

تنهنجا وو ويچارا پرين!
مون لئه منجهيل سٿ.
ونگ پيا چئ واءِ تي.
گهر گهر آهي گهٽ.

جوڀن سڌا جهڙالو رهندو
پنهنجو نينهن نرالو رهندو.

پلي پڪيڙي مايا اُونده
آفت جو ته اُجالو رهندو.

نفرت جي جلاد جو ڪيسين
قُربَ جي ڪُڪِ مِ پالو رهندو.

جذبَن جو اظهار به ٿيندو
ڪيسين چپن تي تالو رهندو.

نيهن - نگر جي ديوارن تي
پيار وارن جو نالو رهندو.

جيون جهُوني جاءِ
جنهن ۾ ڏُڪَ جا ڌار سوين.

سُڪَ جا سُرندا هت بُرندا
گُتتين کي مَ ڳاءِ
جنهن ۾ ڏُڪَ جا ڌار سوين
جيون جهُوني جاءِ.

ڪڪريون راتِ وسائي ويئون
لُڙڪَ آياڳن لاءِ
جنهن ۾ ڏُڪَ جا ڌار سوين
جيون جهُوني جاءِ.

ڪرهِ ڪرين جي بُڪَ سان
پيٽَ تي پاڪر پاءِ
جنهن ۾ ڏُڪَ جا ڌار سوين
جيون جهُوني جاءِ.

جوت ڪلا جرڪائڻ گهرجي
خوشبوءِ کي ڦهلائڻ گهرجي.

رنج رساما ٿيندا رهندا
پنهجن کي پرچائڻ گهرجي.

دل وارن جي ڌڻينهن ويندي
ڪين ڪڏهن گهٻرائڻ گهرجي.

ڪيسين ماڻ جو رهندو منڊو؟
جذبن کي جاڳائڻ گهرجي.

جڳ جاڳائڻ واري وائي
ڳليءَ ڳليءَ ۾ ڳائڻ گهرجي.

روز اچيو مهمان ٿين
سورن کي سمجھائڻ گهرجي.

تقديرن جو ليڪو ڪارو
تدبيرُن جو روشن چارو.

بند ڪيئي چو اڪڙيون پيارا!
اڃان ته آهيان آءُ اُچارو.

پُڙندڙ سج جو منظر آهي
آءُ اڪيلو سَمُنَدَ ڪنارو.

جاڙ جياپي کان آ بهتر
مُرڪي مُرڪي موٽُ او يارو!

مُونجهارن جي مارڳ منجه
مليو اسان کي سُونهن سَهارو.

پڄتاءُ

ڳوٺن جي وٿراه چڏي
تيز وهندڙ واه چڏي
چوٽيلين جا چاه چڏي
گهيڙ گسن جا گاه چڏي
سڄا سڀ ويساه چڏي
دونهن - نگر ۾ آيا سي
سڄا روپ وڃايا سي
ڪوڙا روپ سڃايا سي.

اُپ نگر ۾ باز جو پڙڪو
پاريهر جو پويون ڦڙڪو.

چنڊ هٿن ۾ پٽ جا ڏورا
هير - هندورو بادل هلڪو.

مندَر منجه اڪيلي مُورَت
پالها ڏيئا سانت جو سُڌڪو.

منهنجو پاڇو موٽيو هوندو
دروازي تي آهي ڪڙڪو.

اوسيئڙو ويو راهه ۾ رُلجي
اڪڙيون بڻجي ويئون اُڪو.

ڪيڏو آءِ ايمان اسان سان
پنهنجي ڌرتي، ڌاريو ڌڙڪو.

پتر جهڙا پل

ويجن سان ويچار انوڪا، اوڪو آ درمان
جيون جي هر باب ۾ آهي، اُڪن ۾ انسان.

آپريشن ٿيتر ۾ گذريا، پتر جهڙا پل
درد مندن جي دل جي دلب، ڪنهنڪي ڪهڙي گل.

بيمارين جا مُنهن ٻرن ڏي، هُجن سڌائين شال
ڪيئن گهاريندي جڳ ۾ جن جا هيٺا آهن حال.

مڪ تي ڏک جون ريكائون ۽ نيئن ۾ هي لڙڪ
سڌا نه رهندا سڏڪا سائين! موٽي ايندي مُرڪ.

مايوسيءَ جي مُند جا آهن، باقي ڏينهن ٻه ٽي
مُونجهڙا ماڻهو ڏينهن ڏڪن جا، ويندا يار ڪٿي.

نيٺ ته سائين! ڪٿي آهي، روڳن واري رات
سُڪ جو سُورج اُڀري ايندو، ڄاڻ ڦٽي پريات.

اسپتال ۾ داخل پنهنجي هڪ اُستاد جي نالي.

دُنيا هڪڙو گولو آهي
لولي ڪارڻ رولو آهي.

سچ ته آ سِرَ تي سنگين
ڪوڙ ڪمائن سولو آهي.

اونداهيءَ جي آڪيري ۾
ٽانڊائن جو ٽولو آهي.

سُورج جهڙي سُپرينءَ پاتو
چاندوڪيءَ ۾ چولو آهي.

پيارُ پرينءَ جو بَڙَ جي چانو
جيونُ اُسَ ۽ جهولو آهي.

واچوڙن جا وير
ڪين ڏٺا هن تو اڃان.

لهر لهر ۾ ليڪون لال،
سڀ گلابي گهير.
ڪين ڏٺا هن تو اڃان.

ڌرتيءَ خاطر وڙهندڙ هٿ،
هٿڪڙين جا هير.
ڪين ڏٺا هن تو اڃان.

قولن جهڙا جذبا جن جا،
پهڻن جهڙا پير.
ڪين ڏٺا هن تو اڃان،
واچوڙن جا وير

ماڻهو سُتل جاڳيل ڀاڳ،
باک نه ٻاٿيون، راتيون راڳ.

منڊل سارا متجي ويا پر
اڃان چرين جا ساڳيا چاڳ.

جبل جهڙا جذبا گهرجن،
پرڻ پسڻ جا پنڌ اُجهڳ.

نيٺ ته جاڳڻ جاڳي پوندا،
وقت جي واري ايندا واڳ.

سُک جا سُرنڊا پيهر پُرنڊا،
مُرڪي پوندا مارن ماڳ.

ڌرتي تولئ سڀ وفائون
تنهنجا گيت لکان ٿو آئون.

پيار - پناهه جڏهن مون چاهي
تنهنجو مونکي ڏس ڏنائون.

ساد - پيلي وٽ سندوءَ جون
مونکي موهي ويون اداون.

لوهي سيخن پويان ٻڌجن
ساجن! تنهنجون روز صدائون.

ويهن صديءَ جي چهري تي
بارود جون آهن ر يڪائون.

بن بن ڀٽڪيون مون سان گڏ
جوڳڻ جون رولاڪ هوائون.

تنهنجي محبت چانو ۾ مونکان
وسري ويئون جڳ جفائون.

تُنهنجا ڪِرڙ ڪانڊيرا ڪَڙ
منهنجي دردن لاءِ ڏوائون.

ديس مٽي جون دينيون نديون
منهنجون آهن محبوبائون.

احساس جي صليب تي تنگيل سوچون

ڇا ڪجي ڀر ڇا ڪجي
ڳالهه ڪي ڳورو ڪجي
يا ٿارجي وسارجي
ڇا ڪجي پر ڇا ڪجي!
ڌات جا ڏينپو ڏنگي ويا ڏيل ڪي،
پوءِ به ڌاڳا سوچ جا آهن منجهيل.
لفظ ويا لهرن ۾ ڄڻ آهن لڙهي
ڪين ٿي ڪائي لڪڻ لاءِ سٺ سجهي
ذهن ۾ ويٺل آهي ڪوريٽرو،
ڄڻ منهنجي ڄاڻ ڪي چارو لڳو آ۔

پر، پيڙا ۾ پيڙجي
تڙجي ۽ ڦٽڪجي،
سچ جا سارا سمائي سر ستن ۾،
جي ڪيون ٿا ڳالهه ڪا ڪنهن سان ڪري
نفرن جا دٻ ڪنهن دل اندر

تا پون پڙڪو ڪري ڪن ۾ پري.
ٻول ڪي منهنجا ٻڌڻ کان ئي اڳي
لوڪ سارو ڏور ٿو مون کان پڄي.
منهنجي سوچيل سادڙي هر ست جو،
هر اکر هر ڪنهن کي چڻ ڪارو لڳو آ.

دل ٿي چئي:
دوھ تي ڊاٻو ڪجي
سچ کي ٿاڀو ڏجي.
پر محبت مَن جي،
ڊيل ٿي ڊوهان ڊجي.
ڇا ڪجي يَر ڇا ڪجي!

هر ڪو هانءُ همالي جيڏو
پوءِ به آهي اُڪو تيڏو.

هڪ پل ڪڏهن نه ڌار ٿيا جيءُ
ڏور هليا ويا آهن ڪيڏو.

پڪي امن جو اسان ئي پاليو
پوءِ به اسان سان هاجو هيڏو!

پيار ڪرڻ جي ڪين ٿا ڄاڻو
ڪنهن جي دل سان چو ٿا ڪيڏو.

هونئن گهڻن کي گهاو ڏنا تو
ادل ته ناهي ايڏو ايڏو.

طوفانن جي گهيرن مان
ايندا ايندا ڏيئا ٻاريون.

سُڀن جا سڀ پڪي اُڏاڻا
اڪڙين جي آڪيرن مان.
ايندا ايندا ڏيئا ٻاريون.

ڪيسين رات جا راتاها
ڦٽندي سُونهن سَوِرن مان.
ايندا ايندا ڏيئا ٻاريون.

هاڻ نه پاپيءَ پاڇا رهندا
دُور ٿيندا دُڪَ ديرن مان.
ايندا ايندا ڏيئا ٻاريون.
طوفانن جي گهيرن مان.

دردِ اسان ڏي موٽي آءُ
سُڪ ۾ ناهي ڪوئي ساءُ.

اک جي عادت بدلي ڇڏ
نينهن نسورو آ پڇتاءُ.

ڪالهه ڪُنس ٿي جن جا لاءِ
اُڄ انهن سان ٿيو اٽڪاءُ.

تنهنجي در تي آسي آهن
پرڻ! انهن تي ترس ته ڪاءُ.

مان مائيندي سونهن - سچائي
ورڻو آهي اهڙو واءُ.

مُشڪ ڪٽوريءَ کان به مٿي
ڌرتي! تهنجو هير هُڳاءُ.

جذبڻ کي آ جَسُ
جن آ جوت جلائي.

پيار ۾ ڪهڙو پاڻ کي
ڏاهپ ڏيندي ڏَسُ.
جن آ جوت جلائي.

ماڳُ ته هڪڙو مڙني جو
پنهنجو پنهنجو گَسُ.
جن آ جوت جلائي.

سُرڻ جا سينگار سوين
وينگس ڪهڙو وَسُ.
جن آ جوت جلائي
جذبڻ کي آ جَسُ.

ڏيڻ ۾ قاتل زندگيءَ جي صدا

منهنجو نانءُ ٿيو آءُ سائين!
منهنجي پيءُ جو نانءُ نه ڪوئي.
پر هئي منهنجي جيجل مڙهي
هن شهر جي پينن هڪڙي.
هڪ ڏينهن ماءُ مٺيءَ کان مون،
پنهجي پيءُ جو نانءُ پڇيو هو
جيجل اڪيون آليون ڪندي
منهنجي گل کي چميندي چيو هو:
”تنهنجي سڃاڻپ مونسان پُٽڙا!
تنهنجي پيءُ جو نانءُ نه ڪوئي“
تنهن پل هوس آءُ ته ابهم
ماءُ مٺيءَ جي ڳالهه نه سمجهيم.
هاڻ جڏهن آءُ ساڃهه آئي،
ڳالهه اچي وئي سمجهه ۾ سا ئي -
هن ئي ساڳي روشن شهر ۾

جيگل ڦوهه جوانيءَ ۾
پنهنجو ميرو جوين سارو
لوڪان جڏهن لتايو هو
مونڪي تڏهن نپايو هو۔
ياد اچي ٿو،
هڪ ڏينهن ڏاڍو سيءُ لٿو هو
تيز اُتر جو واءُ لڳو هو
جيگل پنهنجي ڪپڙن سان پي
منهنجو انگ ڍڪيو هو.
ڏاڍي سيءُ لڳڻ سان منهنجي
انگ اُگهاڙي ماءُ مٺي هئي ۔
روڊ ۔ ڪناري تي ڏينهن تنهن جو
لاش پيو هو ۔
لاش جڏهن هئي ڏپ ڪئي
شهر واسين جي گوڙ ڪرڻ تي
هڪڙي لاري لاش کڻي وئي ۔

هيڏي ساري شهر ۾ پوءِ
آءُ اڪيلو رهجي ويس.
رود - ڪناري پنندي پنندي
اچُ ڏينهن تائين
آءُ اڪيلو آهيان -
ناهي مُنهنجو ڪوبه سهارو
منهنجو پيءُ زمانو سارو
مُنهنجو نالو ڪُبو آ سائين!

نفرتون نپائڻ جو هاڃو

پن ٽولن جو جهيڙو ٿيو
ريٽو ريٽو رٿ وڃي
ڪنڌڙو ڪنڌڙو پٽ پيو
ڪيئي گهر ويران ٿيا.
پنهني ٽولن جي ٻولي ساڳي
من مندر جو سڳيو راڳي.
پوڻا ساڳيا پٽ به ساڳيا
گهيڙ به ساڳيا گهٽ به ساڳيا
هوڏ به ساڳي لوڏ به ساڳي.
گوليون پنهنجون، سينا پنهنجا
ڪات به پنهنجا ڪنڌ به پنهنجا
لڇ به پنهنجي هٿ به پنهنجا.
ڏيه ڏنو،

پاءُ کي پنهنجي پاءُ ڪُٺو
پنهنجن کي افسوس ٿيو
دارين ڏاڍا تهڪ ڏنا.

پن سنڌي قبيلا جي جهيڙي کان متاثر ٿي لکيل.

شهر بڻجي ويو سڄو آهي پٿر
درد دل جو ڪنهن اڳيان ظاهر نه ڪر.

تنهنجي نيئن جي اچن ڳوڙها تري
چڏ لڪائي لڙڪ سي آهون نه ڀر.

ڊپ جي احساس کي دل مان ڌڪار
پاڻ ئي پاڇي کان پنهنجي تون نه ڏر.

اڄ ئي رابيل جا پُوتا تون هُن
نيٺ ويندو واسجي سارو پڌر

ماڳُ مٺڙا ماڻهو مُرڪن جو نيٺ
ڪين سڏڪن تي سدا رهندو گذر.

پنهنجا سڻا ڪوٽا ڪيل
پيار پڙوڪو ناهي هيل.

منهنجي اکين ۾ لڙڪ هيا
تنهنجي هٿن ۾ ها رابيل.

اوچ نيچ ۽ ذات پات جا
جڳ اسان لاءِ جوڙيا جيل.

آءُ ته جيئري گڏجي گهاريون
موت پڄاڻان ڪهڙا ميل.

منهنجي محبت مور مثل آ
ڊوڙي آ تون بڻجي ڊيل.

واءَ ۾ سڀ گيتَ سي وڪري ويا
جيڪي مون تنهنجي جُڏائيءَ ۾ چيا.

تون وئين مونکي ٻڌائڻ کان سوا
سڏَ مون تنهنجي پٺيان ڏاڍا ڪيا.

ساڀيا - چوڏيلَ جي آواز تي
خواب - گهرَ جا ٻارَ سڀ جاڳي پيا.

جنهن جَلائيا سو ويو ساجهرُ اُجهامي
واٽَ تي تنها ڏيئا ٻرندا رهيا.

آسَ ۾ ٿر جون اڪيون ٿوهرَ ٿيون
پُورا بادل سمنڊ تي آهن وسيا.

سندُ! تنهنجي سُونهن کي ڄاتم جڏهن
سُونهن وارا پيا سيئي وسري ويا.

آداس شهر جو آخري منظر

رات جو پويون پهر
خوابُ چڻُ سارو شهر
هر طرف آمات جو ڦهليل زهر-
لفظ چين کان رڻل،
دانهن هر دل ۾ دٻيل،
قربتُن جا قافلا رڻ ۾ رڻيل -
شهر جي هر ڪنهن گهٽيءَ جي گهگهه ۾
نفرتُن سان ويڙهه ۾ زخمي ٿيل،
پيار جا پاڇا لڪيل -
(ڪير ڪنهن جي درد ۾ موتي وڪيري)
پرين جي نيٺن جا سڀ،
لڙڪه سالن کان سُڪل -
زندگيءَ جي لامر تان،
آس جا سارا پڪي اُڌري ويل -
الوداع جي ماڳ تي،

ڪنهن به سُپرينءَ جو هوام،
هٿُ پي ناهي ڪڇيل -
سڀُ وفائون واءُ جان وڪري ويل،
محبتن جي لاش تي،
ڪريَ جون ڳجهون مُڙيل!

ادل سومرو، هڪ پلو شاعر ۽ پيارو ماڻهو

ادل جي مجموعي جي ڊمي هٿن ۾ جهليو ويٺو سوچيان ته، هن دلبر ماڻهوءَ جو مجموعو همعصرن جي مقابلي ۾ ڇو دير سان پيو شايع ٿئي. ڇو؟ ڪهڙي سبب! سبب ضرور هوندو. ڇو ته نارمل شاعر کي شاعريءَ کان سواءِ به ته ڪرڻ لاءِ ڪي ضروري ڪم هوندا آهن. مثال طور نوڪري. ٿيندو هيئن آهي جو هن زماني ۾ شاعريءَ جي مجموعي ڇپجڻ ۽ ڪنواري نينگريءَ جي ڪنوار ٿيڻ ۾ جي دير ٿي وڃي ٿي ته، گهڻو ڪجهه زيان ٿي وڃڻ جو خطرو هوندو آهي. اڃا! لڻت مجموعي ڇپجڻ ۾ ڪهڙي رڪاوٽ بڻي! نوڪري... نه... رڪاوٽ ته بدئين پيدا ڪئي، انهيءَ دوران ادل ڪڏهن وڻجارن وانگر مٽيارين جي ماڳ تي ته ڪڏهن منصوره جي گهاٽ تي ته، ڪڏهن ڪراچيءَ جي ڪناري، ته ڪڏهن وري سڪرنڊ جي سيني تي. پر انهيءَ سموري هڻ وٺ ۾ هن لکيو ضرور پئي آهي. ڪڏهن ٻارن لاءِ ته ڪڏهن وڏن جي لاءِ. هتي نتيجو اهو به نڪريو پيو سامهون اچي ته، جا شيءِ ادل کي شاعريءَ جي لاءِ راس آئي آهي، اهو آهي سفر ۽ مجموعي ڇپائڻ لاءِ جنهن شيءِ هن کي روڪيو پئي اها آهي سُستي.

اڃا ادل وائيءَ جو شاعر آهي يا گيت جو، غزل جو يا نظم جو... هيءَ ظمي کولي سڀ صنفون پڙهندو پيو وڃان ۽ زمانن ۽ زمينن کي ويٺو ذهن ۾ دهرايان ته ادل کان هيءَ وائي ڪهڙي گهڻيءَ مان گذرندي ٻڌي اٿم. هي غزل فيڪلٽيءَ جي ڏاڪٽين تان لهندي ڪهڙي مود ۾ ڪنايم هي نظم ڪهڙي هاسٽل جي ٽيبل تان ڊائري ڪئي سندس غير موجودگيءَ ۾ پڙهيو هيم. سڄي ڳالهه ته هيءَ به آهي ته، هن پياري شاعر جا صنف لکي آهي، سا نهايت پختگيءَ سان، نهايت سچيتا سان. هر صف ۾ هن پنهنجي ذات جي چڻگائي تيلي روشن ڪئي آهي. انڪري مان ادل کي ڪنهن به هڪ صنف جو شاعر سمجهڻ بدران مڪمل شاعر سمجهندو آهيان. ۽

سُچُ ته اڌل جي شاعري پڙهي سنڌي ٻوليءَ ۾ هڪ الڳ شاعر جو اڻيو ٿئي ٿو. اسلوب جي سطح تي به، ۽ لهجي ۽ ٻوليءَ جي سطح تي به. جيتوڻيڪ سنڌي ٻوليءَ ۾ شوقين شاعر جا گودام پريا پيا آهن. پر ڏٺو وڃي ته منفرد اسلوب ۽ انفرادي لهجي وارا شاعر گهڻا آهن؟ ڳڻپ ڪرڻ لاءِ آڱرين تي آڱوڻو رکندا سين ته پنج ڇهه آڱريون خالي رکيون پونديون. مان اڌل کي نهايت اعتماد سان سنڌي ٻوليءَ جي ۽ خاص ڪري نئين ٿهيءَ جي انهن ٽن چئن شاعرن مان هڪ ٿو سمجهان جن وٽ نه فقط لهجي جي انفراديت موجود آهي، پر ان سان گڏو گڏ اظهار لاءِ هن وٽ بلڪل پنهنجو هڪ انوکو ميڊيم به آهي. تڏهن ته مان اڪثر يارن کي چونڌو آهيان ته، ادب ۾ ڪيترائي سومرا پاڻ پتوڙن پيا. پر سائين! غلام نبي سومرو ۽ اڌل سومرو ڪير سدائي؟ اڌل گزيتيد شاعر آهي. ان جي باوجود مون هن کي ڪڏهن به ڪمپليٽ سوٽ ۽ نيڪ ٽاءِ جي ڪاسٽيوم ۾ ناهي ڏٺو. نه ڪڏهن وار وڌائي جينز پائي، اشتهاري عشق ڪندي، نه ئي خلائن ۾ خواب ڏسندي، خيالي محبوبائن کي ٿو ليٽرس لکندي ڏٺو آهي.

اڌل جي تن اندر جيڪو من آهي، ان جو ڪو هڪ رُخ ڪونهي. اجهو بنهه ڏاهن ٻارن وانگي سيرئس ويٺو آهي، ۽ اجهو ويٺو هاڻي پاڻ به کلي ۽ خلق کي به کلائي. لفظن مان پُتلين جو تماشو ڏيکارڻ، ميجڪ شو منعقد ڪرڻ جي جيتري سگهه اڌل ۾ آهي، شايد ئي سندس ڪنهن همعصر وٽ هوندي. اڌل، سُٺن ۽ وڻي جملن جي ڪمپيوٽر مشين آهي. سندس طبيعت روان ٿي وئي ته، جهڙو آٽوميٽڪ مشين: انهن جملن جو هوند ڪيتلاڳ ٺاهجي ته انهن جو تعداد اڌل جي ڪُل شاعريءَ کان به وڌيڪ ٿيندو. اڃا! اڌل جي شاعريءَ مان نظرين جي ڌڀ ٿي اچي يا مٽيءَ جي خوشبو؟ ظاهر آهي مٽيءَ جي خوشبوءِ.... ها! نظرياتي سطح تي، شاعري اڌل وٽ سگهه سو ضرور آهي، پر سلوگن نه قطعي نه ۽ ريڊي ميڊ ڳوڙها، نه، پمفلٽ بازي بس رڳو هڪ شدت ۽ پيڙ منجهه اوس آهي. جيڪا ذهن کي جهنجهوڙي

وَلَيُونَ وَنَّ قُلَارِئًا (ادل سمورو) موڪليندڙ: عبداللطيف انصاري مڪر

دل کي تڙقائي ٿي وجهي. وليون وٺ قلاريا ۾ سڀ گل سُرها سڀ وليون
سُرهيون ۽ سڀ وٺ سدا بهار آهن، جن کي اکين ۾ رکي چپر پيڙبا ته، لڙڪن
جي صورت ۾ ڪُجهه رتُ ڦڙا اوس ڳڙي پوندا، ۽ اهو ئي ادل جي شعرن جي
ملهائيو حصو به ته آهي. ۽ هن جي شاعريءَ ۾ جيڪو آدرش آهي، اهو
ماڳ جو سمورو پنڌ ڪٿي نه پر به ٿي وڪون روشن ڪرڻ جي سگهه ضرور
رکي ٿو. ادل ۾ هڪ خرابي به ته آهي اها هيءَ ته، ڏينهن به ڏينهن اسين
وڃون پيا جهونا ٿيندا ۽ هو آهي جو اڃان تائين اهڙي جو اهڙو، اوڏي جو
اوڏو. اڃا! ادل کي ’بودليئر‘ جي لفظن ۾ سدا جوان رهڻ جو حق به ته آهي!
چو؟ چو ته هن ڪڏهن به اسان سان ڪوڙ نه ڳالهايو -

شال ادل جو قلم سدا سلامت رهي ۽ سندس آڱريون ان جي بوجهه
کان ڪڏهن به نه ٽڪن، ڪڏهن به نه....!

نصير مرزا

20.05.1984

ادل سومري جو ڪلام پنهنجي فن جي حيثيت سان ترقيءَ جي راهه تي آهي. اها خوشيءَ جي ڳالهه آهي ته، نوجوان ترقي پسند شاعرن ۾ هڪ سمجھ واري شاعر جو اضافو ٿيو آهي. سکر جي مٿي شاعر خيز آهي، شال اڃان به وڌيڪ شاعر پيدا ڪري. شرط آهي ته ادل تمام گهڻو جديد ۽ قديم ڪلام مطالع ڪندو رهي.

غلام محمد گرامي
14 سيپٽمبر 1974ع
خيرپور ميرس.

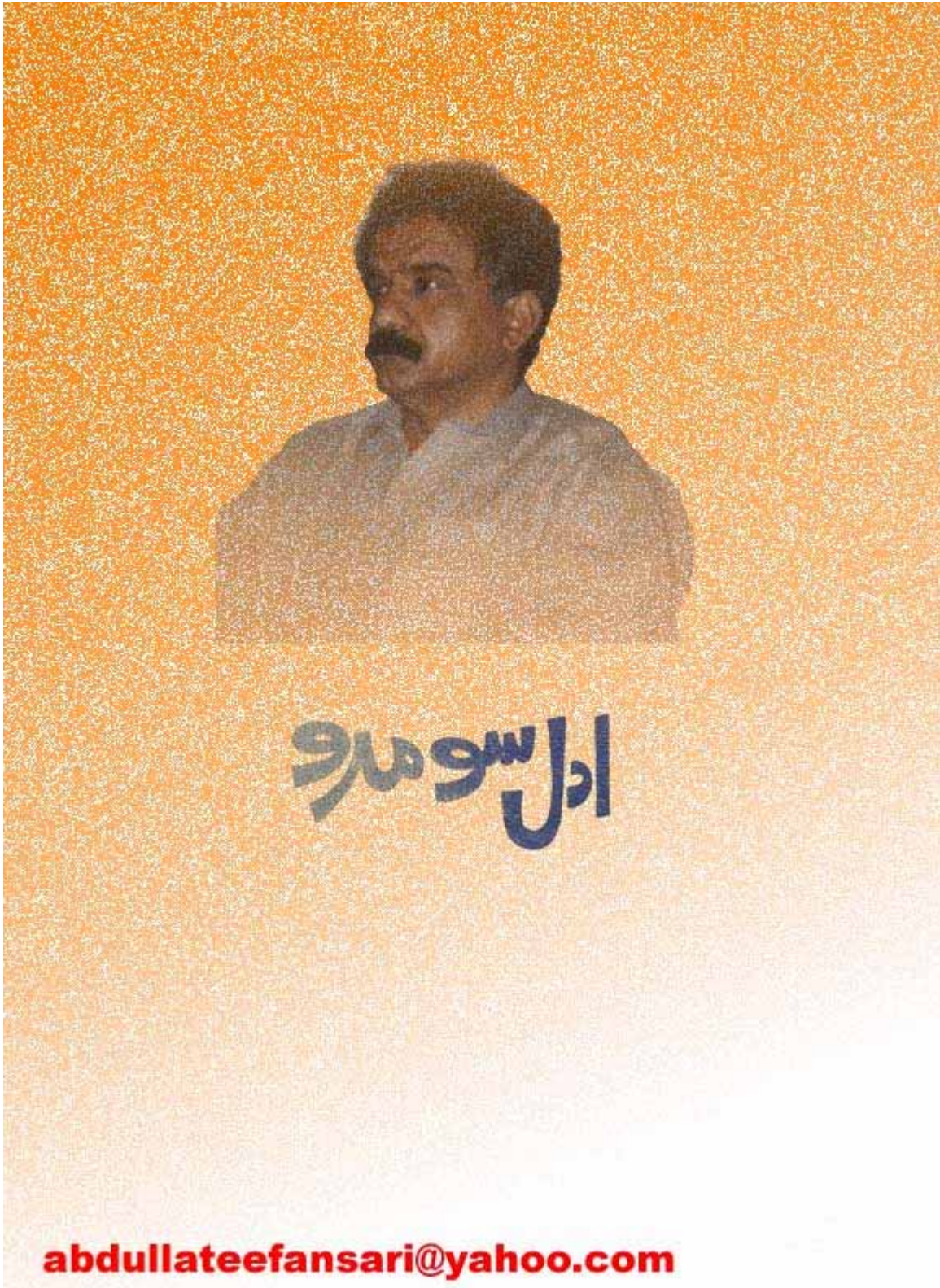
اهو ڏسي خوشي ٿئي ٿي ته اسان جي نئين نسل جا نوجوان، شعر ادب جي ميدان ۾ نوان نوان تجربا ڪري، پنهنجي جاءِ والاري رهيا آهن.

ادل سومري به انهن مان هڪ آهي، اسان سندس ڪلام تي فخر ٿا ڪيون - هو، ڌارين ٻولين جا وڏا وڏا لفظ استعمال ڪرڻ بدران، پنهنجيءَ ٻوليءَ جا مثلاً، سڃاڻڻا جملا ۽ لفظ ڪم آڻي، آسانيءَ سان اسان تائين پنهنجي دل جي ڳالهه پهچائي، اسان کي سمجهڻ ۽ سوچڻ تي مجبور ڪري ٿو. سندس ڪلام فقط ڪلام نه، بلڪ ڏکي انسانيت لاءِ پيغام آهي.

سلمي صديق قاضي

8 جون 1976ع، نارو شاھ

وَلْيُؤْنِ وَيَنْ قُلْدُئَا (ادل سومرو) موکلینڈ: عبداللطیف انصاری سکر

E-MAIL: abdullateefansari@yahoo.com
[abdul.lateef ansari@hotmail.com](mailto:abdul.lateef_ansari@hotmail.com)